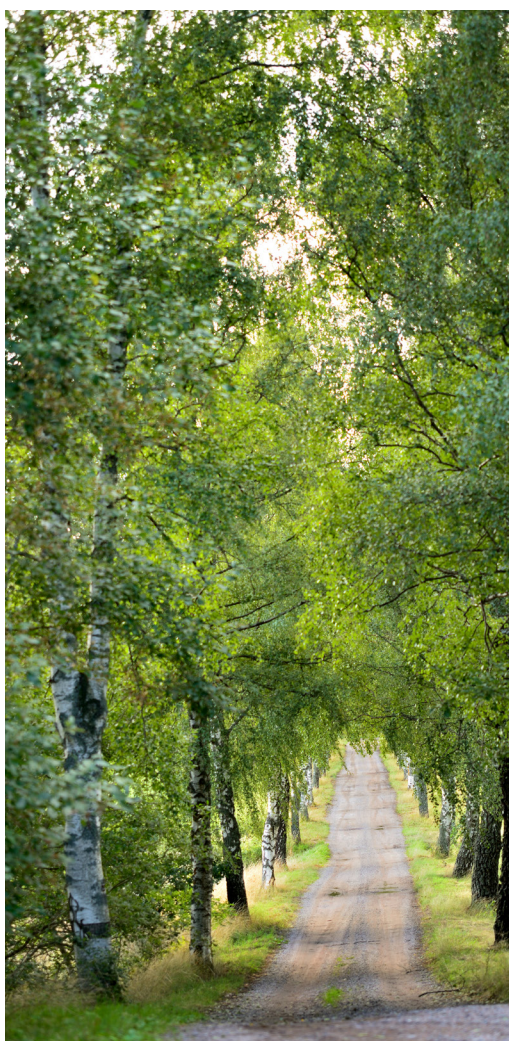

Bilaga till Översiktsplan

Särskild
samman-
ställning

Beställning: Håbo kommun, Johanna Forsberg-Malmsten

Framställt av: Norconsult AB

www.norconsult.com

Telefon: 010-141 80 00

Slutversion: 2020-10-28

Uppdragsansvarig: Carolin Folkesson

Medverkande: Carolin Folkesson och Charlotta Boström

Särskild sammanställning

Inledning

När översiktsplanen har antagits ska kommunen upprätta en särskild sammanställning av miljöbedömningen, enligt 6 kap 16 § miljöbalken. Den särskilda sammanställningen är en redovisning av hur miljöaspekter har hanterats under planprocessen och som visar:

1. Hur miljöaspekterna har integrerats i planen eller programmet
2. Hur miljökonsekvensbeskrivningen och synpunkter har beaktats.
3. Skälen till att planen eller programmet har antagits i stället för de alternativ som var föremål för överväganden.
4. De åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Den särskilda sammanställningen och översiktsplanen ska göras tillgängliga för dem med vilka samråd skett och de ska även informeras om att planen har antagits. Boverket rekommenderar att sammanställningen finns med som ett utkast inför antagandet av översiktsplanen. Då kan sammanställningen vara en del av beslutsunderlaget och ge stöd för antagandebeslutet.

MKB:s förslag till åtgärder för att minska miljöeffekterna

I MKB:s samrådsversion föreslogs följande åtgärder för att minska miljöeffekterna:

Identitet och kulturmiljö

- Styrningen av riktlinjen behöver förstärkas genom att tydligt peka ut hur kultur- och naturmiljöer ska bevaras och beaktas.
- Tydliggör klassificeringen av jordbruksmark och uppdatera planeringsriktlinjen i enlighet med denna.
- Strategier och åtgärder för skapande av stadskaraktär i Håbos mindre orter, såsom Skokloster och Krägga/Ståmsvik.

Grönstruktur för rekreation

- Komplettera riktlinje om avstånd till grönområde med tillgång till park och på kvartersnivå. Barn, äldre och personer med olika funktionsvariationer är i stort behov att ha möjligheter för park och grönska nära för att kunna tillgodose sitt behov av bostadsnära rekreation, där bedöms 300 meter som ett för långt avstånd.
- Tydliggör i karta vilka LIS-områden som är utpekade i planförslaget samt utred och konsekvensbedöma områdenas lämplighet för fortsatt utveckling.

Hälsa och säkerhet

- Ta fram en ekosystemtjänstkartläggning som pekar ut viktiga områden att bevara och utveckla vid förtätning av Bålsta centrum.
- Komplettera riktlinje om avstånd till grönområde med tillgång till park och gröna mötesplatser på kvartersnivå. Barn, äldre och personer med olika

funktionsvariationer är i stort behov att ha möjligheter för park och grönska nära för att kunna tillgodose sitt behov av bostadsnära rekreation, där bedöms 300 meter som ett för långt avstånd.

- Formulera riktlinje för att undvika risk för skred och ras: I områden utpekade med risk för skred och ras ska utredningar för att säkerställa att människors hälsa och säkerhet inte äventyras genomföras innan marklov ges.
- Formulera riktlinje gällande buller: Vid planläggning ska gällande lagstiftning samt rekommendationer för buller tillämpas, utredningar samt åtgärder för att säkerställa en god ljudmiljö ska genomföras.

Långsiktig resurshållning

- Möjliggöra för kompletteringar av högre och tätare bebyggelse även inom områden utanför zon1 och zon 2.
- Formulera en tydligare strategi och prioritering av utveckling av Bålstas olika områden.
- Formulera en tydligare strategi och prioritering av utveckling av övriga orter och landsbygd.

Transportenergi

- Utredning på prognos av ökning av varutransport/lastbilar vid utbyggnation av logistiksområde.
- Utredning av effekter av anslutningsväg mellan Bålsta C och E18 på minskad biltrafik längst Stockholmsvägen.
- Utredning av avlastning på Stockholmsvägen med utpekade anslutningsväg mellan Kraftleden och Kalmarleden.
- Riktlinjer för utbyggnation av G-C samt säkra vägar för barn och oskyddade trafikanter för hela kommuner.
- Utredda möjlighet att införa beteendepåverkande åtgärder såsom samåkning, bilpool och mobility management.
- Cykelplan med utpekade kompletteringar av G-C vägar med syftet att skapa en sammanhängande struktur.

Kretslopp och miljöteknik

- Ta fram konkreta riktlinjer för energieffektivisering, att öka andelen förnyelsebara energikällor, exempelvis x antal vindkraftverk per år, andel befintliga byggnaders hustak med solceller, egen biogasanläggning, utbyggnad av fjärrvärmenätet osv.
- Skärp och tydliggör riktlinjer för miljöanpassat byggande.
- Utarbeta riktlinjer för dagvattenhantering tydligt kopplade till miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Grönstruktur för ekosystemtjänster

- Naturvårdsplanekartan bör kompletteras med de skyddade områdena för att tydliggöra helheten över områden med höga naturvärden.
- I markanvändningskartan borde en ytterligare markanvändningskategori pekas ut med skyddsvärda områden, områden inventerade i Naturvårdsplanen (minst klass 1-2). Ett förtydligade bör göras för att tydliggöra hur dessa ska hanteras vid planering.

- En grönstrukturplan skulle med fördel hantera frågor kopplade till naturvård, rekreation och kulturmiljövärden för att på ett tydligt sätt samla värden kopplade till de gröna miljöerna samt ge vägledning i fortsatt planering.
- Utred och konsekvensbedöm Ekillas lämplighet som LIS-område.

Blåstruktur för ekosystemtjänster

- Omformulera riktlinjen kopplat till Skyddad natur: Säkerställ att utpekade natur- och kulturområdets värden bevaras och vidareutvecklas. Områden utpekade som skyddad natur ska inte ianspråkta.
- Kommande VA-plan måste innehålla tydliga riktlinjer för hantering av dagvatten för befintlig bebyggelse.
- Arbeta fram ett Vattenprogram som inkluderar åtgärdsförslag i VISS som utsläppsreduktion från enskilda avlopp, olika typer av miljöersättningar till jordbruket och dagvattendammar.
- Utred Stora Ullfjärden och Gorrans kemiska status.

Hur miljöaspekter har integrerats i planen

De miljöaspekter som kommunen bedömt varit relevanta och möjliga att ta hänsyn till inom ramen för översiktsplanen, har arbetats in genom att utvecklingsstrategier, mark- och vattenanvändningskartan med tillhörande riktlinjer och generella riktlinjer har reviderats. Följande revideringar har gjorts:

- Jordbruksmarkens värden och dess riktlinjer har förtydligats.
- Landsbygdsutveckling lyfts fram. Förändringsområden pekats ut även i Skokloster och Krägga/Stämsvik och kommunens i mindre orter och byar tillåts viss bebyggelsekomplettering.
- Större delen av Bålsta nuvarande karaktär ska bibehållas, antalet bebyggelsezoner med inriktning för framtida bebyggelse har reducerats och kategoriserats enligt utbyggnad på kort respektive lång sikt.
- En mildare omvandling av Bålsta medför att grönytor bevaras i större utsträckning.
- Grönytors värde för ekosystemtjänster lyfts fram.
- Styrdokument såsom grönstrukturplan, hållbarhetsstrategi och gång- och cykelvägsplan har tagits fram. Trafikstrategi avses att tas fram.
- Riktlinjer för buller har förtydligats så att gällande riktvärden ska tillämpas vid planering.
- Förbättrade riktlinjer avseende dagvatten och VA genom nya underlag såsom dagvattenpolicy och VA-program.

Hur hänsyn tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter

Nedan följer beskrivningar över hur hänsyn tagits till miljökonsekvensbeskrivningens åtgärdsförslag och inkomna synpunkter från samråd och utställning. Fullständig redogörelse av inkomna synpunkter och kommunens kommentarer och eventuella förändringar av planförslaget efter samrådet och utställningen framgår av samrådsredogörelsen och utställningsutlåtandet.

Identitet och kulturmiljö

Under processen har jordbruksmarkens värden och dess riktlinjer förtydligats. Tidigare pekade översiktsplanen ut att all jordbruksmark värdefull och att jordbruksmarkens karaktärskapande egenskaper ska värnas. Riktlinjer för jordbruksmarken angav dock att endast jordbruksmark som ingår i den högsta klassen fick undantas exploatering. Riktlinjerna omfattar nu all jordbruksmark, dock med undantag för exploatering av högt samhällsintresse såsom tätortsutveckling.

Översiktsplanen pekar ut förändringsområden inom riksintresse för kulturmiljö och naturvård. Konsekvenserna bedöms enligt miljökonsekvensbeskrivningen bli stora, inte minst vad gäller påverkan på riksintresset för kulturmiljö i samband med utredningsområdet vid Skokloster slott som tillkommit efter samrådet. Översiktsplanen riktlinjer avseende bevarande av kulturmiljöer har inte förändrats enligt MKB:s åtgärdsförslag. Hur respektive område ska utvecklas utan att påtagligt skada riksintressena hänskjuts till efterföljande detaljplaner eller tillståndsprocesser

Sedan samrådet riktas fler utvecklingsinsatser till kommunens övriga kommunens orter. Skokloster och Krägga/Stämsvik pekas ut som lokala kärnor viktiga för kommunens utveckling. Här pekas förändringsområden ut med möjlighet till fler bostäder, service och verksamheter. I mindre orter/byar som ligger utmed ett kollektivtrafikstråk föreslås till viss bebyggelsekomplettering.

Grönstruktur för rekreation

Sedan samrådet visar översiktsplanen inte lika omfattande omvandling och förtätning i Bålsta. Föreslagen utveckling lutar nu åt en mildare omvandling där större delen av Bålstas nuvarande karaktär bibehålls. Då förslaget inte föreslår en lika stor omvandling tas inte lika mycket grönstruktur i anspråk. Översiktsplanen har inte kompletterat riktlinjen om avstånd kortare avstånd till grönområden enligt MKB:s förslag, utan vidhåller att bostäder och förskolor/skolor bör ligga 300 meter från ett grönområde. Däremot betonar grönstrukturprogrammet betydelsen av att nya förskolor får tillgång till varierande naturområden.

LIS-planen har integrerats i planhandlingen och LIS-områdena finns med i mark- och vattenanvändningskartan.

Långsiktig resurshållning

Bebyggelsezoner med inriktning för befintliga och framtida bebyggelse har ändrats och utgörs av småstad respektive trädgårdsstad. Inom befintlig bebyggelse som pekats ut som småstad tillåts en högre och mer koncentrerad bebyggelsekomplettering med en blandning av funktioner medan inom trädgårdsstad tillåts en mer varsam komplettering där ny bebyggelse ska utformas med hänsyn till områdets karaktär och gröna miljöer. Områden som ligger nära resecentrum och hållplatser bör där det är lämpligt kompletteras genom tillskott av flerbostadshus. Översiktsplanen har till viss del tagit hänsyn till åtgärdsförslaget om att tillåta högre och tätare bebyggelse utanför centrala kommundelar.

Eftersom antalet bebyggelsezoner med inriktning för framtida bebyggelse har reducerats och kategoriserats enligt utbyggnad på kort sikt respektive lång sikt är översiktsplanen nu i linje med åtgärdsförslaget om en tydligare och strategi och prioritering av utveckling av Bålstas olika områden.

Översiktsplanen har även tagit hänsyn till åtgärdsförslaget om att formulera en tydligare strategi och prioritering av utveckling av övriga orter och landsbygd. Utveckling av Krägga och Skokloster lyfts fram, även viss komplettering av bebyggelse tillåts i några av kommunens mindre orter och byar.

Hälsa och säkerhet

Under processen har riktlinjer för buller förtydligats så att gällande riktvärden ska tillämpas vid planering.

Värdet av grönytor för ekosystem lyfts fram vid förtätning av befintlig bebyggelse i Bålsta. Även underlaget om grönstruktur har kompletterats. Sedan samrådet föreslås heller inte en lika omfattande omvandling av Bålsta, vilket gör att mycket av den nuvarande karaktären behålls. Färre grönytor tas i anspråk och tillgången på grönområden bedöms fortsatt god, vilket är fördelaktigt både ur folkhälso- och klimatperspektiv. Åtgärdsförslaget om kortare avstånd till grönområdet har dock inte antagits.

Åtgärdsförslaget avseende förtydligande av riktlinjer för att undvika risk för ras och skred har till viss del reviderats men inte fullt ut som MKB:n föreslog. Kommunen bedömer att översiktsplanen ger tillräcklig vägledning för efterföljande planering, byggande och övriga prövningar.

Transportenergi

Sedan samråd har de utpekade anslutningsvägarna mellan Bålsta C och E18 samt mellan Kraftleden och Kalmarleden utgått. Nya förslag på anslutningsvägar har dock tillkommit. Nya utpekade framtida verksamhetsområden såsom Logistik Bålsta längs E18 kommer sannolikt generera ökad trafik. Kommunen avser att fram strategiska styrdokument gällande trafik och transporter som tar ett helhetsgrepp om trafikflöden. Inför antagande har en cykelplan tagits fram med riktlinjer och åtgärdsplan. Cykelplanen ger riktning, metodik och förslag på konkreta åtgärder för att främja cykling i såväl strategisk planering som detaljplaner och drift.

Kretslopp och miljöteknik

Översiktsplanen har inte tagit hänsyn till åtgärdsförslag om mer konkreta riktlinjer för energieffektivisering samt miljöanpassat byggande. Kommunen bedömer att översiktsplanen är tillräckligt styrande och ger vägledning för planering, byggande och övriga prövningar.

Parallellt med framtagande av översiktsplanen har dagvattenpolicy tagits fram. Policyn innehåller riktlinjer med koppling till miljökvalitetsnormerna för vatten.

Grönstruktur för ekosystemtjänster

Bilagan har inte reviderats enligt MKB:s förslag om att komplettera naturvårdsplanekartan med de skyddade naturvärden då kommunen bedömer att områden med höga naturvärden trots allt framgår på ett tydligt sätt.

Under processen har översiktsplanen förtydligats avseende grönstruktur samt att inriktningen för stora delar av befintlig bebyggelse i Bålsta har ändrats så att inte lika omfattande förtätning föreslås. Värdet av grönytor för ekosystem lyfts fram vid förtätning av bebyggelse i Bålsta. Åtgärdsförslaget om ytterligare en

markanvändningskategori med skyddsvärda område med skyddsvärden 1-2 enligt naturvårdsplanen har inte utförts utan dessa områden ingår i markanvändningen Natur- och rekreationsområden.

Kommunen har inför antagande tagit fram ett grönstrukturprogram för Håbo med fokus Bålsta. Programmet är en konkretisering av översiktsplanen och den nya hållbarhetsstrategin (även den framtagna inför antagande).

LIS-planen har inarbetats i översiktsplanen. De båda områden som i LIS-planen angavs som "möjligt framtida LIS-område" (vid Ekilla och Biskops-Arnö) markerades under utställningen som LIS-områden. Inför antagandet togs de dock bort.

Blåstruktur för ekosystemtjänster

Efter samrådet ingår skyddad natur i användningen Natur- och rekreationsområden. Dessa områden ska bevaras och endast utvecklas avseende att öka tillgängligheten eller stärka friluftslivet.

Kommunens dagvattenpolicy innehåller riktlinjer för hantering av dagvatten som värnar och skyddar befintlig bebyggelse. Vattenprogrammet inkluderar åtgärdsförslag såsom utsläppsreduktion från enskilda avlopp, i enlighet med hållbarhetsbedömningens förslag.

Uppföljning av vattenkvaliteten sker enligt särskilt ordning utifrån Vattenförordningens regler.

Skäl till att planen antagits istället för de alternativ som övervägdes

I hållbarhetsbedömningen beskrivs planförslagets nollalternativ som kommunens sannolika utveckling om översiktsplanen inte genomförs. Översiktsplanens samrådsförslag anges som ett annat rimligt alternativ.

Nollalternativet

Nollalternativet innebär att översiktsplanen från 2006 samt fördjupad översiktsplan för Bålsta tätort från 2010 FÖP för Bålsta fortsatt kommer att utgöra det övergripande och styrande dokumentet för kommunens framtida utveckling.

Översiktsplanen från år 2006 pekar ut en utveckling i stråk längs med E18, samt väg 263 mot Svannäs och på Skohalvön. Utveckling längs E18 av såväl verksamheter och handel riskerar att konkurrera ut de insatser som görs i Bålstas centrala delar. Detta medför att det blir svårt att få till den levande stadskärna som FÖP och planprogram för Bålsta centrum föreslår. Dessutom riskeras en fragmentering av grönstrukturen då viktiga samband kan komma att skäras av i samband med utveckling längs väg 263 och E18.

Vid nollalternativet skulle den spridda bebyggelseutvecklingen fortgå och förstärks ytterligare. Den spridda bebyggelsen innebär en ineffektiv och ohållbar markanvändning som långsiktigt även innefattar stora kostnader för samhällsservice. Det finns en risk att utvecklingen inte sker på ett hållbart sätt genom att projekt genomförs i oönskad prioriteringsordning, det kan bland annat få samhällsekonomiska

konsekvenser. Konsekvenserna för hälsa och säkerhet bedöms också försämrade då bebyggelse kommer tillkomma i bullerutsatta lägen.

Stor andel jordbruksmark är utpekad för bostadsbebyggelse och verksamheter i nollalternativet. Ur ett långsiktigt resurshushållningsperspektiv bedöms detta som mycket negativt.

Nollalternativet ger mindre resandeunderlag, mindre fokuserade satsningar på kollektivtrafik och mindre möjligheter för utveckling av lokal service. Bilanvändandet bedöms därför bli stort och biltrafiken öka vilket medför flera negativa miljöeffekter, både lokalt, regionalt och globalt.

Flera områden är utpekade för utveckling i strandnära lägen i nollalternativet, vilket kan komma att påverka miljö kvalitetsnormer för vatten negativt. Framförallt utbyggnaden av områden längs Stora och lilla Ullfjärden.

Samrådsförslag

Samrådsförslaget innebär att merparten av utvecklingen koncentreras till Bålsta. Föreslagen utveckling pekar på ett stort tillskott av bostäder, verksamheter, service och mötesplatser. Omfattande utveckling invid E18 samt ny vägdragnings riskerar att medföra störande verksamhetsbuller och ökad risk vad gäller farligt gods. Utvecklingen innebär också konsekvenser för rekreation och tillgång till tätortsnära skog i Bålsta då delar av Bålstaåsen tas i anspråk.

Med den kraftiga omvandling av Bålsta som samrådsförslaget föreslog riskerar delar av Bålstas befintliga karaktär och dess kvaliteter av småskalighet och grönska att gå förlorad.

Eftersom samrådsförslaget föreslog en relativt omfattande bebyggelseutveckling i närheten av Mälaren och saknar tydliga riktlinjer för dagvattenhantering riskeras negativa konsekvenser för vattenmiljön i Mälaren.

Åtgärder för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför

MKB:n till översiktsplanen har angett följande förslag på hur översiktsplanen och dess miljökonsekvenser kan följas upp. Kommunen avser att följa upp samtliga.

Riksintressen

Påverkan i samband med planering och exploatering och utveckling för riksintresse för kulturmiljövård i Övergran och på Skohalvön måste följas upp så att påtaglig skada på riksintressena kan undvikas.

Hälsa och säkerhet

Kommunen ska utreda risker i samband med bebyggelseutveckling så att människors hälsa eller miljön inte utsätts för risker eller stora påfrestningar. Det gäller exempelvis att utreda buller vid tätortsutveckling, riskfrågor kopplat till utveckling i närheten av sekundär led för farligt gods och järnväg samt exploatering som berör potentiellt förorenade områden samt områden utpekade med risk för skred och ras. Översiktsplanen anger att skyddsavstånd mellan framtida bostäder och Gyproc ska utredas (utredningsområde Bista).

Klimanapassning

Kommunen ska, vid planering och exploatering längs Mälarkusten, följa upp att åtgärder vidtas för att undvika risker kopplade till ett förändrat klimat och översvämningsrisk. Detta är i synnerhet viktigt vid centralortens utveckling söderut samt vid utveckling i Krägga/Stämsvik och Skokloster.

Kommunen ska även följa upp att tillgången på grönytor för klimatreglerande effekter är tillräcklig i och med förtätningen av Bålsta tätort. En funktionell grönstruktur ska prioriteras efter deras potential att bidra med värden och tjänster för människan och för ekosystemet som helhet.

Miljö kvalitetsnormer

Kommunen ska utreda och säkerställa och följa upp att dagvattenhanteringen i utbyggnadsområden och områden som förtätas är tillfredställande så att vattenmiljöer inte påverkas negativt och att miljö kvalitetsnormer inte försämras.

Naturmiljö

Kommunen ska vid planläggning och i samband med exploatering följa upp påverkan på naturmiljöer. Utredningar ska genomföras för att avgöra påverkan på samt minska konsekvenserna av planerna på värdefulla naturmiljöer samt specifika arter.

Kretslopp och miljöteknik

Kommunen bör följa upp påverkan, miljö-, hälso- och klimatpåverkan, från byggnader, infrastruktur och energiproduktion samt uttaget av icke förnybara råvaror.

Areella näringar

Kommunen ska följa upp hanteringen av jordbruksmarken så att tillgången på brukbar mark långsiktigt tryggas.

Tätortsutveckling

Det är viktigt att kommunen följer upp sitt genomförande och prioriterar bebyggelseutvecklingen i Bålsta tätort. Det gäller också att säkerställa att en hållbar och effektiv kollektivtrafik utvecklas parallellt med bostads- och verksamhetsutveckling samt en integrering av gång- och cykelvägnätet mellan nya och befintliga områden.

Kommunen ska följa upp att tillgången och tillgängligheten till grönytor för barn och unga är tillräcklig i och med förtätningen av Bålsta tätort. Grönstrukturprogrammet utgör ett stöd i arbetet.

Kommunen ska följa upp hur översiktsplanens genomförande bidrar till ett bredare utbud av bostäder för att ska ha likvärdig tillgång till bostad och boendemiljö av god kvalitet.

Transporter

Det är viktigt att kommunen följer upp utvecklingen för nyttjandet av olika trafikslag. För att öka andelen hållbara transporter i relation till bilburna/fossilberoende transporter behöver en övervakning av utvecklingen att ske löpande för att se om åtgärder ger önskat resultat. Detta kan göras på många olika sätt genom bland annat genom trafikmätningar, mätningar av antalet kollektivtrafikresor och analyser av hur barn och unga tar sig till och från skolan/aktiviteter.